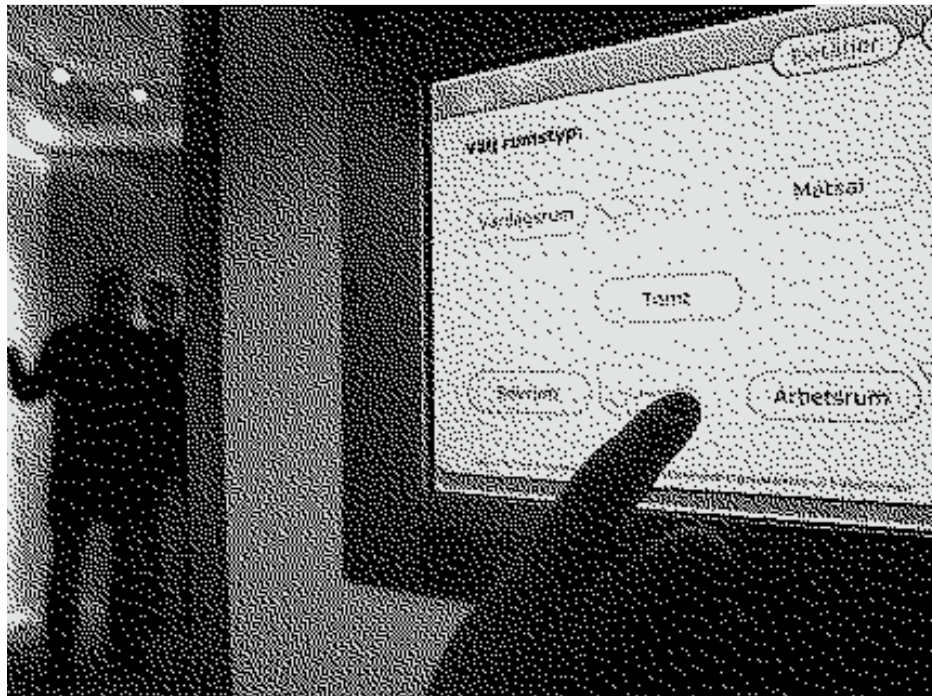

Hyresgäster i Väster

TEMA: SÅ BOR VI

VÄLJ RUMSTYP. Utställning om framtidens boende i Eliseums lokaler 2003.

Bostäder som passar oss alla

De senaste decennierna har det blivit allt tydligare att utbudet på bostadsmarknaden inte matchar efterfrågan. I första hand för att det är en sådan brist på bostäder, men också för de bostäder som alla slåss om i huvudsak är byggda utifrån hur Sverige såg ut för 40–50 år sedan. I dag ser familjerna och deras behov inte likadana ut som när bostäderna byggdes.

MEN ÄVEN VÅRA värderingar kring boendet har förändrats under de senaste decennierna. Innerstadsbon som blivit med familj lockas inte alltid av villalivet i förorten. ”Familjen” är inte alltid lika med närmaste släkten. Det kan vara människor som delar samma värderingar eller intressen och bor tillsammans i olika slags bogemenskaper, kollektiv och kooperativ.

Våra möjligheter som konsumenter att kunna göra individuella val på olika marknader har även gjort intrång på bostadsmarknaden och börjar smitta av sig på hyresbostadsmarknaden – för dem som kan betala. Vi har fått exklusiva seniorboenden och dyra studentbostäder, vi har fått lyxiga hyresrätter och livsstilsboenden med guldkant.

Men det är inte bara de välbeställdas behov som ska tillfredställas på framtidens bostadsmarknad. Nya tider kräver nya lösningar – men till rimliga kostnader.

ATT BYGGA BOSTÄDER så att de passar alla behov, vare sig vi vill vara ensamma, familjära, kollektiva eller ekologiska, blir en stor utmaning för våra kommuner och byggföretag. En undersökning gjord på Chalmers visar att många familjer hellre än att flytta skulle vilja kunna förändra bostaden när familjen krymper eller växer.

I detta nummer av Hyresgäster i Väster tittar vi på hur väldigt olika boendet i hyresrätt kan vara i dag. Vi har också bett några forskare att sja om framtiden. Och vi har tagit oss en titt på trångboddheten. Trevlig läsning!

JOHAN ÖHMAN, redaktör

HYRESGÄSTER I VÄSTER

är en tematidning för
Hyresgästföreningen
Region Västra Sverige

ÖPPETTIDER

Måndag–torsdag 08.30–16.30
Fredag 08.30–14.00

ADRESSÄNDRINGAR

register.vastrasverige@
hyresgastforeningen.se
Tel: 019–764 23 00

REDAKTIONEN

Johan Öhman
reporter, redigerare och
ansvarig utgivare
johan.ohman@hyresgastforeningen.se

TRYCK

Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB

UPPLAGA

68 000

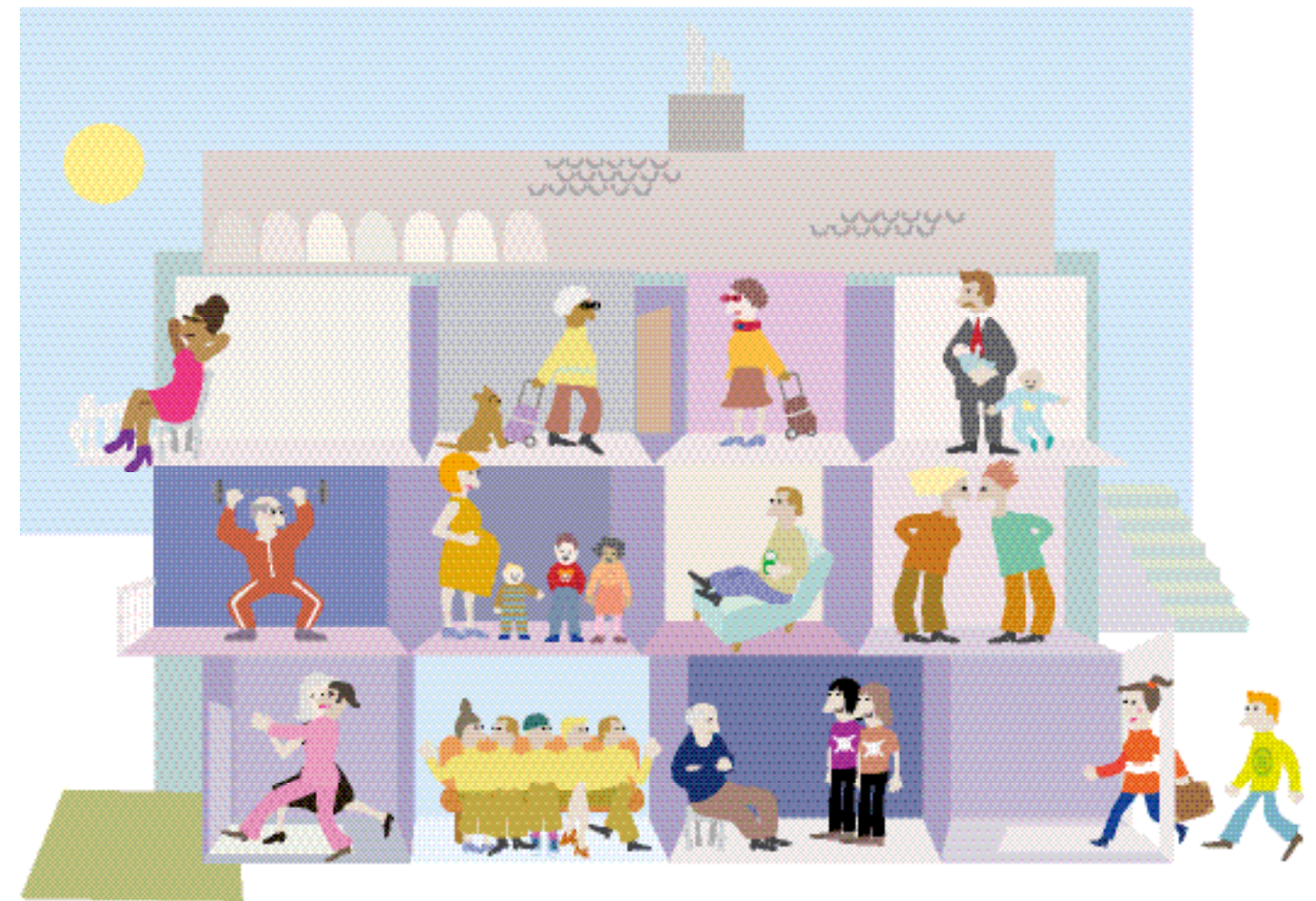
ADRESS

Hyresgästföreningen
Region Västra Sverige
Första Långgatan 21,
Box 7304, 402 36 Göteborg
Tel 0771–443 443 (växel)
www.hyresgastforeningen.se

Foto: ERIK YNGVESSON

Korridor i Guldhedens studiehem, Göteborg.

NYA BOENDEMÖNSTER. Kärnfamiljen är inte längre norm – men bostadsmarknaden har inte anpassat sig till alla nya behov.

Familjer i förändring skapar behov av nya bostäder

Fler ensamhushåll och mängder av nya familjesammansättningar – samtidigt är majoriteten av våra bostäder byggda med 1970-talets kärnfamilj som norm. – Vi måste tänka om och tänka nytt kring våra bostäder i framtiden säger forskaren Anna-Lisa Lindén.

Text JOHAN ÖHMAN
Illustration ELIN HÖGBERG

TRADITIONELLT SETT HAR vi tidigare haft ett boendemönster i Sverige som tydligt påminner om ålderstrappan eller ålderspyramiden. Det var vanligt att man föddes i en villa för att efter avslutad skolgång flytta till en hyreslägenhet, först i andra hand och sedan med eget kontrakt. Därefter bildade man familj och köpte villa och senare i livet när barnen flyttat ut gick flyttlassen tillbaka till en lägenhet.

– Men så ser det inte ut i dag i Sverige. Pyramiden går inte längre att rita på det

här sättet. Familjebildningar, värderingar och boendemönster har förändrats kraftigt sedan 1970-talet, säger Anna-Lisa Lindén, professor i sociologi och boendeforskare vid Lunds universitet.

1990 FANNS DET knappt fyra miljoner hushåll i Sverige med i snitt 2,2 personer i varje hushåll. 15 år senare var antalet hushåll cirka fem miljoner med i genomsnitt 1,7 personer per hushåll. Anledningen är att vi i allt högre grad bor ensamma vilket lett till att Sverige i dag

NYA TIDER. Familjerna i dag kan se väldigt olika ut. Det kan vara barn som bor en vecka här och den andra veckan där, eller flera generationer som bor tillsammans.

”Inte längre lika självklart att flytta till en villa i förorten när man bildar familj”

► har högst antal ensamhushåll i EU. 2005 var två tredjedelar av landets befolkning över 18 år ensamstående.

– Unga personer gifter sig eller flyttar ihop senare i livet i dag jämfört med tidigare, samtidigt som skilsmässor och separationer allt blivit vanligare.

– Men den allra största anledningen till att vi i dag har fler ensamhushåll är att vår medellivslängd ökat kraftigt, vilket innebär fler äldre som bor kvar i sin bostad längre upp i åren, säger Anna-Lisa Lindén.

EN ANNAN STOR förändring i svenskarernas boendemönster är ett ökat antal nya familjesammansättningar, som delvis är en följd av att antalet separationer och skilsmässor ökat. Vi har fler så kallade ombildade familjer, där kvinnans och mannens barn från tidigare relationer samt deras nya gemensamma barn bor ihop – och olika varianter på detta.

Den tredje stora boendekategori som uppvisar stora förändringar i boendemönstret är de unga.

Här är problemet snarare att många har väldigt svårt att komma in på bostadsmarknaden och i stället tvingas bo kvar hemma hos föräldrarna eller flytta runt hos kompisar.

– MEN DET ÄR inte bara hushållens sammansättning som förändrats och ser annorlunda ut i dag, säger Anna-Lisa Lindén. Även våra värderingar har förändrats. Det är inte längre lika självklart att flytta till en villa i förorten när man bildar familj.

– I dag vill unga hushåll i allt högre grad bo kvar i lägenheter centrala lägen i städerna även när de skaffat barn.

Våra förändrade värderingar kring boendemönster rimmar illa med dagens utbud av bostäder, anser Anna-Lisa Lindén. De flesta flerbostadshus är anpas-

Foto: KG PRESSFOTO

FORSKARE. Anna-Lisa Lindén, Lund.

sade efter hur vi bodde på 1960- och 70-talet. Majoriteten av lägenheterna är tvåor och treor medan en mindre del är ettor och endast en väldigt liten del är större lägenheter med fyra rum eller fler.

– VI SER FRAMFÖR allt en ökning av ensamstående äldre kvinnor vilket ökar behovet av fler seniorboenden. Men för många av dessa friska äldre handlar

det snarare om ett servicebehov än ett vårdbehov. Hur kan man göra så att de kan bo kvar i sina vanliga lägenheter? Kanske genom att skapa boenden som erbjuder möjligheten att köpa olika slags service, till exempel tvätt, inköp av livsmedel och andra ärenden menar Lindén.

Även de nya familjebildningarna med barn från olika relationer har andra bostadsbehov än kärnfamiljen.

Syskon kan dela rum men det är inte självklart att barn med olika biologiska föräldrar vill göra det. Ombildade familjer innehåller dessutom ofta barn med större åldersspann. Det ställer helt nya krav på hur lägenheterna och ytorna disponeras i fråga om antal sovrum och toaletter.

PROBLEMET FÖR MÅNGA unga är att de inte accepteras som hyresgäster på grund av för dålig ekonomi. Samtidigt råder det en skriande brist på små billiga hyres-

lägenheter i de större städerna.

Anna-Lisa Lindén menar att man måste tänka lite bredare kring hur exempelvis studentboendeformen – korridorer med många små rum i en korridor och ett gemensamt kök – kan användas för andra kategorier av unga.

Anna-Lisa Lindéns slutsats är att det behövs ett omtänkande och nytänkande, inte bara när det byggs nya bostäder utan även i samband med att äldre bostadsbestånd renoveras eller byggs om.

– Nya hushållssammansättningar ställer nya krav på bostadsmarknaden. I dag behöver vi ett annat sortiment av lägenheter jämfört med tidigare, framför allt fler små billiga lägenheter och fler stora lägenheter.

– Men här har samhället, framför allt våra kommuner och byggföretag, inte hängt med i förändringarna. Vi har en bostadsmarknad byggd med den gamla ålderstrappan som modell.

Flexibilitet väger tyngre än fin utsikt

Hellre än att flytta när behoven förändras vill Göteborgarna ha bostäder med mera flexibla planlösningar, som lätt kan byggas om. Det visar en studie gjord på Chalmers.

OLA NYLANDER, arkitekt och professor vid Chalmers, och Anna Eriksson, arkitekt i Göteborg, har gjort studien ”Så använder vi våra bostäder”, på initiativ av Hyresgästföreningen.

20 olika familjer i Göteborg som bor i flerbostadshus av olika storlek, utrustning och ålder har berättat om hur de bor i dag – och vad de har för behov och önskemål avseende bostaden.

Stor terrass med utsikt, öppen spis eller stort luftigt kök är inte självklara val i en drömbostad. Funktionalitet och möjligheten att kunna förändra sin bostad är minst lika viktigt.

När behoven förändras vid till exempel en skilsmässa eller när barnen flyttar hemifrån skulle många vilja bo kvar i stället för att flytta – om planlösningen i bostaden hade varit mer flexibel.

Det kan vara att kunna flytta väggar och göra om en trea till en fyra, bygga om ett vardagsrum till ett sovrum eller utnyttja en del av ett rum till att bygga nya garderober.

– Vi behöver nya typer av lägenheter med smartare planlösningar som kan anpassas till olika användningsområden, säger Ola Nylander.

– Att nischas mot speciella målgrupper och till exempel bygga exklusiva senior- eller trygghetsboenden är att tänka på samma sätt som på 1960-talet – och göra samma misstag igen. Husen ska stå i 50–100 år och det kommer att hända mycket på bostadsmarknaden i framtiden. 1960-talslägenheter fungerar dåligt nu och nischade boenden kommer att fungera dåligt om 50 år.

Så här bor vi i dag: kombo, turbo och krylbo

Formerna för hur vi bor är i förändring. Antalet ensamhushåll ökar, men samtidigt väljer också allt fler av oss att bo tillsammans – på olika sätt. Två vuxna, två barn har fått sällskap av en mängd nya familjebildningar. Orden sambo och mambo har fått släktingar som självbo, kombo, krylbo och gråbo. Hyresgäster i Väster har besökt några av dem. **Häng med!**

SINGELBOENDE I STRÖMMENSBERG:

”Ingen
som basar
över en”

Frihet. Det ordet väljer Alexander Oscarsson när han ska tala om hur han ser på sitt singelboende.

Text KATARINA S HALLINGBERG

Foto ERIK YNGVESSON

– **DET ÄR SÅ GOTT** att komma hem efter en dag på jobbet och ingen som basar över en, säger Alexander, som jobbar som spårvarnsförare.

Han har för ett par månader sedan flyttat in i en ny lägenhet i Strömmensberg.

– Jag hade en etta tidigare härintill men blev trångbodd. Jag fick ett lägenhetserbjudande och senare fick jag även en löneförhöjning vilket gjorde det hela mycket trevligare ekonomiskt sett.

Lägenheten är välstädad och prydlig. Om några timmar ska han bjuda på

EFTER JOBBET. Alexander uppskattar ensamheten hemma med en god film.

släktkalas och han har börjat röra ihop ett par kladdkakor i köket.

– Mina föräldrar har provsmakat och godkänt, och jag tycker det är kul att baka.

VARDAGSRUMMET domineras av en 42-tum stor LCD-TV med hemmabioanläggning och en DVD-hylla med runt 300 filmer. Det blir en hel del filmtittande när han är ensam hemma, erkänner han. Johan Falk är en av favoriterna.

– Men jag är faktiskt inte hemma så ofta, alltid är det något som ska göras.

Nackdelen med att bo själv är ekonomin. Det är mycket utgifter om man inte har någon att dela med, säger Alexander.

– Framför allt hyran då, den måste man ju alltid betala.

Han skulle ändå inte kunna tänka sig att bo tillsammans med andra. Han tycker att hans nuvarande boende är så nära perfekt man kan komma.

Men det är klart att om det fanns mer klirr i kassan kunde han tänka sig en villa.

– Med stora garage för många bilar, ler Alexander.

MIDDAG FÖR FEM. När alla barnen är hemma blir det både roligare och stimmigare runt matbordet hos familjen Karnerud-Kimler.

VARANNAN VECKAS-FAMILJ I LINNÉSTADEN:

”Men intensivt – men roligare”

Familjen Karnerud-Kimler är olika stor beroende på om det är jämn eller ojämn vecka.

Text JOHAN ÖHMAN

Foto ERIK YNGVESSON

EMMY KARNERUD OCH Martin Kimler har två gemensamma barn: femåriga Alice och treåriga Hannes. Martin har även åttaårige sonen Valdemar, som varannan vecka bor med familjen i en rymlig femrummare nära Slottsskogen i Göteborg.

Inget konstigt, tycker Valdemar. Han

har flera klasskompisar som omväxlande bor hos sin mamma eller pappa.

– Vi byter på fredagar, det är den dag som fungerar bäst, säger Emmy och Valdemar nickar instämmande.

– Hos mamma har jag eget rum. Det är tystare och inte så mycket prat och ljud när vi äter. Här är fler vuxna och mina syskon, som jag delar två rum med. Det går bra. Men Alice och Hannes kan vara lite jobbiga ibland, speciellt när de håller på med min trollerilåda fast jag inte vill, säger Valdemar.

Emmy och Martin upplever veckorna

med tre barn som lite stimmigare och stressigare – men också roligare.

Det är hämtning, lämning, läxläsning, och simhoppsträning som gör att tiden ibland blir knapp. Dessutom är Valdemar vegetarian och äter ibland annan mat.

– Jo, det är mer intensivt med tre barn. Samtidigt känner vi oss mer kompletta som familj när Valdemar är här. Och han är duktig på att hjälpa till och ta ansvar för sina småsyskon, säger Martin.

Det finns också en sjätte familjemedlem. Emmys syster jobbar för tillfället i Göteborg och bor i ett av sovrummen.

MATEMATIK Om åtta personer jobbar en timme med att riva balkongräcken är det en heldags arbete, räknar Lasse Bengtsson ut.

KOOPERATIV I VARBERG:

"Här tar vi ansvar tillsammans"

Städlistan har just godkänts. Trädgården är snabbt avhandlad så här på höstkanten. "Och oktoberfesten – hur går det med planeringen av den?"

Text KATARINA S HALLINGBERG Foto ERIK YNGVESSON

DET ÄR HUSSÖNDAG på Rullstensbackens kollektivboende i Varberg. Sex av de åtta hushållen finns representerade runt bordet i det gemensamma köket innanför glasentrén. Sista punkten på månadens möte är av mer praktisk art.

– Vi har fått röta i balkongräckena. Vi har anlitat ett företag som ska byta dem men i offerten ingår att vi själva river de gamla, förklarar Lasse Bengtsson.

Samtidigt börjar grannarna Lars-Åke Oskarsson och Lars Alfredsson, beväpnade med slägga och kofot, föra oväsen på hans balkong.

Alla är engagerade. Marie Kjellberg och Kjell Svensson slår in spikarna i de

TVÄTTID. Anna Oskarsson tillhör en av två familjer som fortfarande har barn hemma.

JÄMLIKHET. Oftast är det faktiskt både kvinnor och män i köket, säger Irén Arvidsson och Eva Oskarsson, som råkar utgöra matpatrull denna söndag.

kasserade bräderna för att sedan stapla dem snyggt utmed garageväggen medan Irén Alfredsson och Eva Oskarsson börjat skala morötter inför den gemensamma middagen.

ALLA JOBBAR TILLSAMMANS på hussöndagen, i olika konstellationer. Till vardags tillhör var och en någon av arbetsgrupperna teknik, trädgård, allrum, sop- och kompost.

– Man bidrar efter förmåga. Men eftersom vi är en så pass liten grupp blir det en viss social kontroll. Om snön vräker ned, som i vintras, kan man inte smita

undan om man vill kunna se sina grannar i ögonen dagen efter, säger Lasse.

– Jag bodde i en vanlig bostadsrätt tidigare, säger Marie, och där trodde folk att det bara var att ringa styrelsen om allt. Här tar vi ansvar tillsammans.

"Ja, man får ju inte vara enstöring"

DE GEMENSAMMA åtagandena är dock begränsade. Familjerna, som alla har jobb och mycket aktiviteter utanför hemmet, äter inte middag tillsammans organiserat mer än en gång i månaden, på hussöndagen. Men att man är social är ändå ett av de främsta kriterierna för

att man ska trivas att bo så här, menar de boende.

– Ja, man får ju inte vara en enstöring, säger Eva Oskarsson.

– Och man måste vara tolerant. Om man retar sig på småsaker står man inte ut i längden, fortsätter Lasse.

De som bor här i dag har kommit hit genom att de känt någon av de boende. Efter ett tag börjar Friskis & Sveltis utkristallisera sig som en stark gemensam nämnare. Bland grannarna är flera instruktörer och funktionärer medan andra är aktiva deltagare.

DET ÄR NU sju år sedan Lasse och hans fru Inger sålde huset i Falkenberg för att bosätta sig "i de sju viljornas hus". Namnet kom till när det byggdes 1993, har Kjell berättat, som varit med från början. De boende fick själva vara med och bestämma hur lägenheterna skulle se ut och de blev därför väldigt olika.

Man betalar en insats vid inflyttningen som man sedan får tillbaka, uppräknad efter index. Det går alltså inte att tjäna pengar på sitt boende. Därutöver betalar man hyra till föreningen.

Lasse tycker det är skönt att slippa de praktiska bestyren kring ett eget hus. Om något inte fungerar här kallar han på tekniska gruppen.

– I gengäld jobbar jag i trädgårdsgruppen och sköter om maskkomposten, säger han när vi står ute på den inglasade verandan som han delar med de övriga.

ALLA HAR VARSIN sittgrupp utanför sin egen entré men det är nära till grannens och det finns inga avskärmningar.

Inte precis privat?

– Nej. Att sätta sig här är helt klart en signal på att jag vill ha kontakt. Det är väldigt trevligt här, säger Lasse och berättar lyriskt om fredagarna då herrarna badar bastu tillsammans "och löser världsproblemen".

– Jag hade sydafrikanska gäster på besök. De kände sig hemma här, de tyckte att det här liknade en sydafrikansk bygemenskap.

"Det är väldigt socialt här"

– Vill man ha sällskap är det bara att gå ut i korridoren så dyker det alltid upp någon att prata med, säger Emil Pettersson.

Text KATARINA S HALLINGBERG
Foto ERIK YNGVESSON

GULDHEDENS STUDIEHEM är byggt för gemenskap. En rundvandring i det 55-åriga huset på Doktor Bex gata andas socialt liv. Rummen, med dusch i källaren, ligger längs långa korridorer. På våning ett finns ett vardagsrum där de cirka hundra "hemiterna" kan träffas. I hyran ingår 20 matkuponer för att man ska äta tillsammans med andra i matsalen

– Helt okej, säger Emil och tycker det är skönt att slippa tänka på mat till vardags.

Som studerande på musikhögskolan har han många aktiviteter utanför huset. Han övar mycket på skolan, han ger lektioner, han kompar ibland och är dessutom ungdomsledare på fritiden.

Han trivs på de 17 kvadratmeter som är hans egna och tycker han kan rekommendera sin studentkorridor.

– Särskilt för den som kommer ny till stan. Det är väldigt socialt här.

Det han saknar mest är ett eget kök.

– Men jag skulle ändå inte vilja bo ensam och komma hem till en öde lägenhet. Idealet för mig är nog att ha en lägenhet i samma hus som mina vänner så att man kan springa in till varandra.

UTSIKT. Emil Pettersson trivs på sina 17 kvadratmeter i Guldhedens studiehem.

Guiden till ditt favoritboende

Är du sugen på att testa något nytt – men känner att du vill ha mer på fötterna? Här nedan ger vi dig några tips på olika former av hyresboenden.

"Tillsammans" (kollektiv)
Film av Lukas Moodysson

■ "Tillsammans" utspelas år 1975 och handlar om en familj. Mannen (Michael Nykvist) är alkoholiserad och misshandlar sin fru. Hon får nog och flyttar med sina barn till sin bror som bor i ett kollektiv. Det blir en ny vändning i fruns och barnens liv. Filmen spelades in 2000 i Trollhättan och Göteborg.

Fler kollektiv: Filmen "Kvinnohuset" (Hampe Faustman, 1953). Ett kollektivhus har byggts i stan åt ensamstående yrkesarbetande kvinnor.

"Storfamiljen på semester"
Seriealbum av Lars Hillersberg

■ "Storfamiljen" är en serie av Lars Hillersberg (i samarbete med Peter Wanger) om en ganska bohemisk familj, publicerad i två seriealbum; "Storfamiljen" (1979) och "Storfamiljen på semester" (1986). Den svenske konstnären Lars Hillersberg levde i den välkända storfamiljen "Vita Hästen" i Stockholm, där han fick inspiration till seriealbumen.

Aktuell storfamilj: Familjen Pritchett i TV-serien "Modern family" (2009).

"Sånger från äldreomsorgen"
Diktsamling av Ragnar Thoursie

■ Ragnar Thoursie har kallats Folkhemets diktare. Vid 90 års ålder gav han i fjol ut "Sånger från äldreomsorgen". Arbetet påbörjades när han fortfarande bodde i sin lägenhet i Nacka och hade haft hemtjänst ett par år. Han kallade diktsamlingen "ett poetiskt remissvar på Äldreboendedelegationens slutbetänkande från 2008". Ragnar Thoursie dog den 12 juli i år.

Mer Ragnar Thoursie: "En öppen stad, ej en befästad, bygger vi gemensamt" – samlade dikter (2004).

"Dödsleken" (inneboende)
Film av Danny Boyle (2004)

■ Tre unga skottar har ett rum ledigt i sin gemensamma lägenhet och söker efter en fjärde inneboende. De intervjuar en rad kandidater och enas så småningom om en man. Men så fort han flyttar in låser han dörren till sitt rum och syns inte till. Regissören Danny Boyle tar dig på en fantastisk åktur.

Samma tema: "Den objuden gästen" (J. Schlesinger, 1996). "Ensam ung kvinna söker" (B. Schroeder, 1992).

"Studentliv" (korridor)
Datorspel – The Sims 2

■ "Studentliv" (2005) är en expansion till datorspelet The Sims 2. Självklart väljer du att bo i en fartfylld studentkorridor men glöm inte att paxa ett rum. Det händer ständigt saker och det finns hela tiden mängder av mer eller mindre trevliga människor att umgås med.

Missa inte: "The Sims 2: Livet i lägenhet". Här gäller det att betala hyran i tid och hålla sams med grannarna. När något behöver fixas i lägenheten är det bara att ringa till hyresvärderna. Här bjuds på bättre service än i verkligheten.

"Från singel till självbo"
Bok av Kicki Biärsjö (2009)

■ Mer än 40 procent av hushållen i Sverige är ensamhushåll, men ändå är det inte riktigt accepterat. Därför har Kicki Biärsjö uppfunnit ett eget positivt laddat ord: självbo. Det passar bra ihop med beteckningarna sambo, särbo och delsbo. "Jag ser mig inte längre som singel utan som en stolt och lycklig självbo. Men vägen hit har varit lång och jobbig", säger hon.

Läs också: "Ensamhetens filosofi" (John Cowper Powys, 2004).

UTSIKT. Elin Kindeskog, Anna Peterson och Hanna Olsson hyr en villa i Sävedalen i Partille kommun. 2 300 kronor i månaden per person gör det till ett ganska billigt studentboende.

Familjebostäder sätter punkt för Delbo Ungdom

Familjebostäder i Göteborg har under ett och ett halvt års tid erbjudit en boendeform för ungdomar mellan 18–27 år som kallats Delbo Ungdom. Det är större lägenheter i Bergsjön Centrum, Tynnered och Eriksbo som hyrts ut. Delbo innebär

att flera ungdomar har haft ett gemensamt hyreskontrakt, men varje hyresgäst har varit ansvarig för sin del av hyran.

Det sista kontraktet sades dock upp under hösten 2010 och bolaget kommer inte att fortsätta med boendeformen.

Anledningen är att konceptet inte varit lyckat. Om en person valt att flytta har det inte alltid varit lätt att hitta en ersättare. Då har Familjebostäder fått gå in och erbjuda det lediga rummet till en ny hyresgäst.

UNGDOMSKOLLEKTIV I SÄVEDALEN:

”Kollektivboendet verkar så sjukt bra”

– Det är härligt att komma hem och det är liv och rörelse. I dag hade Hanna middag färdig till oss, säger Anna Peterson och nickar tacksamt mot sin ”kombo” Hanna Olsson.

Text KATARINA S HALLINGBERG Foto ERIK YNGVESSON

– **FISKSOPPA, JÄTEGOTT!** inflikar Elin Kindeskog som är den tredje personen i det lilla kollektivet.

Tillsammans hyr de en lägenhet i en villa i Sävedalen. Ett rum var, ett litet kök och ett vardagsrum med en väl tilltagen soffa. Platsen för de många tefikorna som är så starkt förknippade med kollektivlivet.

Medan tevattnet hälls upp i muggarna berättar de att det främst är gemenskapen som lockar. Idealet är som de har det med möjlighet att vara med andra men ändå kunna dra sig undan till sitt eget rum vid behov.

– Det är billigare att bo ihop också. Ett studentrum kostar betydligt mer än de 2 300 kronor vi betalar i månaden, säger Anna som läser kemi.

– Och då har vi tillgång till större yta, säger Elin, som såg en lapp om att kollektivet sökte en hyresgäst när hon kom från Nässjö för att läsa till lärare i Göteborg.

”Det är viktigt att man kommunicerar”

DE HAR BARA bott ihop någon månad och håller på att skapa rutiner. Städveckor, gemensam matkassa och middag tillsammans ett par dagar i veckan.,

Vad krävs då för att bo med andra? Hänsyn, blir svaret.

– Man spelar ju inte piano och sjunger för full hals hur som helst, säger Elin och fortsätter:

TE FÖR TRE. Fikastunden tillsammans är en viktig del av livet i kollektivet.

– Det är viktigt att man kommunicerar och frågar om det är okej innan man gör saker som kanske påverkar de andra.

– Vi har en dusch på tre tjejer så då förstår man att man måste komma överens, skrattar Hanna, som läser teologi.

DET NATURLIGA är egentligen att bo ihop, tycker tjejerna. Männskor behöver nära gemenskap med andra för att kunna prata om det som maler i huvudet.

– Men det byggs ju bara för en eller två, säger Hanna medan Anna tror att behovet av ensamhet är överskattat.

– Jag har aldrig bott ensam. Man utvecklar nog flera konstiga vanor om man gör det, säger hon och tillägger att hon föreslagit sin mormor att bo kollektivt som pensionär.

– Det verkar så sjukt bra, både för individen och för samhället.

IDEELLT ARBETE. "För att jag trivs med det", säger Tommy Olsson som tillsammans med sin syster lagar och serverar lunch i Gårdstenshuset.

55+BOENDE I GÅRDSTEN:

"Det här håller livet uppe för mig"

Kaviarströmming eller fläskkarré? Pirjo väljer strömming. Hon bor i Gårdstenshuset och äter lunch med en av sina grannar i deras gemensamma "vardagsrum". I köket står ytterligare en granne och lagar maten. Huset innehåller både seniorlägenheter och stora gemensamma ytor.

Text KARIN STORM
Foto ERIK YNGVESSON

I KÖKET STÅR Tommy Olsson och lägger upp kaviarströmming till sina grannar. Två gånger i veckan lagar han lunch åt 50 personer.

– Jag måste vara igång, säger han. Det här håller livet uppe för mig.

För två år sedan drabbades Tommy av cancer. Läkarna sa att han hade fyra månader kvar. Men inte hade han tid att dö.

För ett år sedan flyttade han från sjukhuset till 55+boendet i Gårdsten.

– Det är en trygghet att bo här.

Krabb-Olsson kallades han när han körde runt med sin fiskbil. Han är den typen av människa som måste ha något att sysselsätta sig med.

– Det är lätt att tycka om grannarna här. Det började med att jag bjöd dem på lunch. Sedan var det någon som sa att det här köket borde väl vara något för mig ...

DET SOM NU fungerar som gemensamt vardagsrum för seniorerna i Gårdsten är från början en restauranglokal med fullt utrustat kök. Tommy pratade med huschefen Kirsten Jensen, som tyckte att lunchservering var en lysande idé.

– Han fick 500 kronor i startbidrag, säger Kirsten. Det får alla som vill starta någon typ av verksamhet här. Biljarden,

den engelska konversationsgruppen, stickgruppen ...

Allt arbete är ideellt. Kirsten och de andra huscheferna har dispens för att få äta i lokalen. En och annan som jobbar i huset äter också här ibland. Annars är vardagsrummet reserverat för alla som bor i Gårdsten och är över 55 år.

Tuulikki Sorvali kommer med sin matbricka. Hon trivs väldigt bra i Gårdstenshuset.

– Här är nära till bussen och mataffären. Jag har haft lite ont i ryggen och höften, men här kan jag klara mig själv. Det hade jag inte gjort om jag bott kvar i huset i Olofstorp.

Fakta: 55+ i Gårdsten

- Seniorlägenheterna är för äldre över 55 år. De flesta lägenheter har rejäla badrum, det går att ta sig fram med rollator och trösklarna är låga.
- I anslutning till lägenheterna finns gemensamma utrymmen och mötesplatser. I Gårdstenshuset finns extra stora ytor. Därför fungerar det som vardagsrum för alla över 55 i stadsdelen.
- Forskning visar att vi har behov av att hjälpa andra. Med gemensamma aktiviteter lär vi känna varandra, och det kan vara lättare att ge och ta emot hjälp.
- Gårdstenshuset ligger i Östra Gårdsten, vid stadsdelens centrum. Nära mataffär, privatläkare, tandläkare, post och annan service.
- I östra Gårdsten finns flera trapphus för enbart 55+ med mindre gemensamma lokaler i bottenvåningen. I västra Gårdsten finns ett finskt seniorboende.

BRA GEMENSKAP. Ibland sker planerade aktiviteter, ibland blir det spontana möten. – Man behöver inte direkt göra något, säger Tuulikki Sorvali. Det kan räcka med att bli sedd och att prata med någon.

LIVSTILSBOENDE I MAJORNA:

Gemenskap med fokus på hälsa

Gemenskap, service och hälsoaktiviteter – på hyresgästernas villkor. Det är idén bakom Bostadsbolagets nya livsstilsboende i Majorna.

Texter JOHAN ÖHMAN
Foton ERIK YNGVESSON

– **TANKEN HÄR HAR** varit att göra något riktigt bra, men till en kostnad som gör det tillgängligt för alla. Och vi vet att det finns en stor efterfrågan på utökad service i boendet, det har våra hyresgäster berättat för oss, säger Bostadsbolagets vd Bertil Rignäs vid invigningen det nya livsstilsboendet i september.

Det kommunägda bolaget hade 2009 undersökt intresset för att skapa ett pilotprojekt i de två stora hyreshus på Karl Johansgatan i Göteborg som kallas Majviken – och majoriteten av de 300 hyresgästerna var positiv.

Kvarteret hade redan stora entrépartier, lämpliga innergårdar, blandade lägenhetsstorlekar, gemensamma lokaler – och ett passande förflutet. Majviken var på 1960- och 1970-talet ett välkänt kollektivboende med en anställd husvärdinna och ett brett utbud av olika slags tilläggstjänster.

BOSTADSBOLAGET KALLAR SITT koncept Next Step Living. Där ingår ett nybyggt gemensamt vardagsrum för till exempel gemensamma TV-kvällar, mys framför den öppna spisen i köket eller en stunds avkoppling i biblioteksdelen.

I entrén finns en lobby med soffgrupper och en husvärd har anställts för att

hjälpa de boende med olika tjänster.

Lägenheter kommer under hösten att utrustas med en kommunikationsenhet. Via en display på hallväggen kan hyresgästerna hålla sig uppdaterade på vad som händer i huset, anmäla sig till de gemensamma aktiviteterna, boka tvättstugan, göra felanmälningar och hålla koll på förbrukning av vatten och el.

– I höst startar vi byggandet av etapp två. Vi gör om ett antal lokaler tillsammans med hyresgästerna utifrån deras önskemål – till exempel minigym, minispa, syrum, ateljé. Vi kallar dessa trivsellokaler Life Club, säger Rignäs.

NÖJD. Bertil Rignäs, Bostadsbolagets vd.

TILLGÅNGEN TILL DET gemensamma vardagsrummet kostar 220 kronor i månaden. För deltagandet i Life Club betalar nya hyresgäster 300 kronor per månad.

Befintliga hyresgäster deltar frivilligt och till ett rabatterat pris de första två åren.

I samband med ombyggnaden av de gemensamma lokalerna har Bostadsbolaget även byggt sex nya lägenheter som kommer att hyras ut under hösten, och det finns planer på ytterligare tre lägenheter. Hyran för en nybyggd tvåa på 54 kvadratmeter är på cirka 5 700 kronor i månaden plus avgiften för Life Club.

– **DET HÄR ÄR** sätt att skapa alternativa hyresrätter i vårt bestånd för att stärka hyresrätten som boendeform. Vad jag vet är vi det enda företag i landet som kan erbjuda ett så genomarbetat boendekoncept i hyresrätterns form och i den här omfattningen, säger Bertil Rignäs.

EFTERMIDDAGSFIKA. Hyresgästen Margareta Lindris och husvärden Åsa Gustavsson kopplar av en stund framför den öppna spisen

”Jag tror att det kan bli ännu bättre gemenskap nu”

– Det här är ett sådant uppsving för oss boende, säger Margareta Lindris, hyresgäst i Majviken sedan 20 år.

MARGARETA HAR BOKAT tvätt-tid men tar sig tid för en kopp kaffe och småprat framför brasan i det nya köket.

– Det har alltid funnits en speciell gemenskap här i huset – men jag tror att det kan bli ännu bättre nu. Jag kanske inte kommer att sitta här nere hela kvällarna, men jag lär nog slinka in och ta en kopp

kaffe, säger Margareta som framför allt upplever att tryggheten ökat.

– Jag går till jobbet sex på morgonen. Tidigare var det bara en mörk gång här i lobbyn. Nu är det väldigt mysigt här. Belysningen gör att jag ser vilka som rör sig ute och vi har ett nytt låssystem så inbrotten i källaren kommer nog att minska.

Margareta menar att de flesta är positiva till förändringarna, även om en del hyresgäster är negativa till hyreshöjningen.

Husvärden Åsa Gustavsson stannar till

i köket efter ännu en hektisk dag.

– Min viktigaste uppgift blir att lära känna de boende och ta reda på vad de har för behov och intressen. Jag kommer utifrån detta att hjälpa till att ordna olika aktiviteter och även ansvara för driften av Life Club, förklarar Åsa.

Hon kommer också att hjälpa hyresgästerna med att beställa olika tilläggstjänster, som bilpool och fönstertvätt.

– Jag är som receptionisten på ett hotell, fast jag finns i hemmet i stället.

Här är fler exempel på olika boendeformer

- **Enbo** – ensling
- **Sambo** – ogift sammanboende par
- **Skambo** – dito på finlands-svenska
- **Delsbo** – par som bor ihop ibland
- **Särbo** – par som inte bor tillsammans
- **Exbo** – nyskilt men fortfarande sammanboende par
- **Turbo** – par som turas om att bo med barnen
- **Gråbo** – pensionärer som flyttat ihop på äldre dagar
- **Kombo** – kompisar som delar lägenhet
- **Krylbo** – styvfamilj där det kryllar av egna och andras ungar
- **Mambo** – vuxet barn som på grund av bostadsbrist bor med mamma
- **Gambo** – vuxet barn som bor ihop med mor- eller farföräldrar
- **Svärbo** – yngre man som bor med svärmor
- **Dumbo** – par som borde flytta isär men som är för dumma för att inse det
- **Garbo** – hushåll med ensamstående, synnerligen ljusskygg äldre kvinna
- **Hambo** – yngre individ som bor ihop med sin hamster
- **Smygbo** – hyresgäst som bor utan hyreskontrakt
- **Bilbo** – par som inte ens har en husvagn att bo i
- **Vedbo** – utslängd man på landet
- **Lambo** – par som har ett mycket lamt förhållande
- **Ormbo** – ofta omslingrat par
- **Rambo** – par som har mycket fasta ramar för sitt förhållande
- **Getingbo** – grälsjukt för att inte säga stingsligt par

(Källa: Bengt Turner, IBF)

Tålmod krav för att få bo ihop

Alla partier har inför valet skrivit in satsningar på någon form av bogemenskap i sin budget för 2011. Så på pappret finns det inget politiskt motstånd i Göteborg, konstaterar Birgitta Rang, ordförande i organisationen Boihop.

Text KATARINA S HALLINGBERG
Foto ERIK YNGVESSON

– **MEN NÅGRA KONKRETA** planer på hur och var det ska byggas finns inte.

Jämfört med Stockholm ligger Göteborg klart efter när det gäller byggandet av hus där människor kan bo tillsammans. Sedan 1980-talet har vi kollektivhusen Stacken i Bergsjön och Trädet i Kortedala. Majbacken i Majorna kom till 2004, som är resultatet av ett samarbete mellan Boihop och Familjebostäder. Något senare byggdes Kornet som ligger i Mölndal, där Mölndalsbostäder är partner.

– Det vore naturligt om allmännyttan tog initiativ eftersom politikerna har makt över den, säger Birgitta Rang och betonar att tanken är att de blivande hyresgästerna är med i processen från början.

MEN DET HANDLAR om var det finns mark och var medlemmarna i Boihop vill bo. Helst skulle det finnas en bogemenskap i varje stadsdel, menar föreningen, som har både enskilda personer och föreningar som medlemmar. Boihop Hisingen är en underförening med cirka 80 medlemmar. De vill ha ett hus vid Backaplan men där äger kommunen inte så mycket mark.

– Rådet från Owe Nilsson, ordförande i fastighetsnämnden, var att ta kontakt med en privat byggherre. Men av dem får vi höra att det inte finns något intresse från blivande hyresgäster eller från göteborgarna i gemen.

Vilket kan motbevisas med att exem-

ENGAGERAD. *Möjligheterna för människor som vill bo i gemenskap med andra är starkt begränsade i vår stad, menar Birgitta Rang, ordförande i organisationen Boihop.*

pelvis Majbacken har folk som hör av sig varje vecka.

Problemet är att man eftersträvar en spridning i åldrarna 40 år och uppåt. Men det är kvinnor 60+ som är mest intresserade av att bo ihop. Många mailar Boihop om sina önskemål men svaret Birgitta Rang kan ge är att man måste själv engagera sig för att det ska bli något.

– Och det är det inte säkert alla vill.

FÖR DET KAN VARA ett tålmodskrivande arbete. När Boihop besökte ett boende i Danmark nyligen berättade de boende där att det tagit tio år att få till stånd. Själv jobbade hon för ett boende i Lundby Kyrkby i nästan fyra år, tillsammans med Bostadsbolaget.

– Sen sålde kommunen marken och vi fick bara ett besked om att det inte blev något, säger hon.

Rent ekonomiskt borde det vara in-

tressant att hyra ut till en bogemenskap som tar hand om huset och varandra. Det svala intresset föreningen ändå upplever tror hon beror på att ingen vill ta risken att kollektivt boende är en trend som snart går över och att husen då blir tomma.

– Men om det står 40 000 i kö för en bostad skulle det väl inte vara någon konst att få dem fyllda i alla fall? Och de som flyttar in i en bogemenskap lämnar ju lägenheter efter sig som ungdomar och andra kan hyra.

I MÅNGT OCH mycket handlar det om att man inte är van att hantera frågor som kommer underifrån, tror hon. Byggbranschen är starkt manligt dominerad.

– Män bygger och kvinnor bor. Vi ser oss därför som en lobbyorganisation och vi är måna om att flera som vill bo ihop trycker på – familjer och ungdomar, ja alla, säger Birgitta Rang.

Fakta: Kollektivboende

- I dag finns ett 40-tal olika slags kollektivboenden i landet, främst i storstäderna, där de boende lagar mat och äter tillsammans, odlar sina fritidsintressen och umgås. Många av kollektiven startades på 1980-talet men de senaste åren har intresset åter ökat för denna boendeform.
- I Göteborgsområdet finns i dag fyra kollektivhus (se nedan).
- Läs mer om kollektivt boende på www.kollektivhus.nu

Majbacken i Majorna

- Majbacken är en ekonomisk förening som blockhyr lägenheter av Familjebostäder på Hellstedtsgratan 7. I bottenvåningen finns gemensamma utrymmen i form av stor matsal med modernt kök, hobbyrum, hemmabio, verkstad, bibliotek och gästrum.

Stacken i Bergsjön

- Stacken är ett lägenhetskolektiv i Bergsjön i Göteborg som har funnits sedan 1980. Sedan 2002 är Stacken ägare av huset, som består av 35 lägenheter och ett antal gemensamma lokaler.

Trädet i Kortedala

- Kollektivhusföreningen Trädet är en ideell förening som sedan 1985 hyr och förvaltar ett tioväningshus i Kortedala i Göteborg av Poseidon. I dagsläget bor omkring 50 vuxna och 25 barn i 39 lägenheter.

Big/Kornet i Mölndal

- Finns som kooperativ hyresrätt i Mölndal sedan 2006. Föreningen hyr hela huset av Mölndalsbostäder och hyr ut lägenheterna till medlemmarna. De boende lagar mat och äter middag tillsammans. Här finns också bibliotek, bastu och motionsrum.

Foto: ERIK YNGVESSON

SVARTVITT. *Pepparkaksbak med gasspis och levande ljus på 1970-talet i Göteborg.*

BILDARKIVET

När kollektivet var på modet

Säg ordet kollektivboende och många tänker på flower power, 1970-talet och politiska diskussioner med rödvin.

Text JOHAN ÖHMAN

DE FÖRSTA MODERNA kollektiva boendena skapades av Kibbutz-rörelsen i Israel i början av 1900-talet. Kollektiven präglades ofta av en socialistisk ideologi och ursprungligen var kibbutzen ansvarig för alla barn, vilka uppfostrades i storfamiljer. Numera är det kärnfamiljskonceptet som präglar den moderna kibbutzen.

Under 1960- och 1970-talet blev kollektivboendet en populär och billig boendeform för framför allt ungdomar och studenter i de europeiska storstäderna.

Det var ofta mindre kollektiv där man av praktiska, sociala eller politiska skäl delade vardagsrum, kök och badrum i villa eller större lägenhet. Gemensam ekonomi och matlag var också vanliga inslag.

En av de första kända europeiska storfamiljerna var Kommune 1 (K1), skapad

i Västberlin 1967 och upplöst 1969.

Lukas Moodysson skildrar boendet i ett kollektiv i Stockholmstrakten i sin film "Tillsammans" från år 2000.

På 1970-talet började olika produktionskollektiv uppstå i samband med den så kallade gröna vågen. Några kollektiv som fortfarande är verksamma är Skogsnäskollektivet i Ramsele, Moder Jord i Tollarp och Lindsbergs kursgård i Falun.

UNDER 1980-TALET växte intresset för att bo kollektivt under andra former. Dessa så kallade bogemenskaper lockade i första hand människor som nått "andra halvan av livet", när barnen flyttat ut.

I kollektivhusen har varje boende en egen lägenhet med kök och badrum, förutom tillgång till gemensamma lokaler: allrum för måltider och samkväm, stor-kök, hobbyrum, kontor och gästrum.

I dag ökar intresset på nytt för olika sorters boendegemenskaper. Sex nya kollektivhus har byggts under de senaste fem åren och fler är på väg.

Trångboddhet ett växande problem

Familjer med många barn, ensamstående föräldrar och familjer med utländsk bakgrund är mer trångbodda än övriga grupper i samhället. Exakt hur många de är vet ingen. Sedan folk- och bostadsräkningen upphörde 1990 finns ingen tillförlitlig statistik.

Texter KARIN STORM Foto ERIK YNGVESSON

BOVERKET SAMMANSTÄLDE en rapport 2006 som försöker ge en bild av trångboddheten i Sverige. Enligt den bor cirka en halv miljon barn i familjer där någon saknar eget rum. Annan forskning visar att barn som saknar eget rum presterar sämre i skolan.

– Det är viktigt att veta antalet men inte enkelt, säger Helena Mehner, informations- och utvecklingschef på Förvaltnings AB Framtiden, moderbolaget till de allmännyttiga bostadsföretagen i Göteborg.

Hon berättar att bolagen arbetar aktivt med trångboddheten ute i bostadsområdena och tycker att bolagen har ett bra samarbete med sociala myndigheter.

– De familjer som av stadsdelarna via remiss bedöms ha behov att få förturer på grund av sin trångboddhet får hjälp till en större bostad. I dag tar det i genomsnitt tre månader.

Men bristen på stora lägenheter är ett problem. Av de fem allmännyttiga bostadsbolagens 69 400 lägenheter är endast 12 procent fyror eller större.

HELENA MEHNER BERÄTTAR gärna om planerade bostadsprojekt. Familjebo-städernas ”Bygg ditt eget hus” där familjer är delaktiga i planering och byggande. Poseidons samarbete med Chalmers där man intervjuat hyresgäster och kartlagt olika behov, till exempel med annan kulturell bakgrund.

– Det finns olika tankar och idéer kring planlösningar. Det är viktigt att vi tänker

på det när vi planerar för framtiden.

Faktum kvarstår: Det finns ett starkt samband mellan inkomst och hur trångt man bor. Ju större inkomst, desto större bostad. Nästan hälften av dem som bor trångt tillhör den fjärdedel av befolkningen som tjänar minst, enligt Boverket. De drar slutsatsen att de som bor trångt gör det för att de inte har råd med större bostad.

– DET ÄR BRIST på bostäder och det måste byggas, säger Helena Mehner. Bostadsbolagen har ett stort antal projekt på gång, men det handlar om långsamma processer.

Trångboddhet utgör ytterligare ett samhällsproblem. Enligt Boverket kan trångboddhet bland unga påverka deras beslut att skaffa barn. Eller snarare inte skaffa barn. Bristen på bostäder i Göteborgsregionen kan alltså påverka befolkningsutvecklingen här.

Fakta: Trångboddhet

• Boverkets definition:

”Om det bor mer än en person per rum i en bostad – kök och vardagsrum oräknat – betraktas hushållet som trångbott, enligt det som kallas norm 3. Sambor antas dock klara sig med ett sovrum. En familj med två barn behöver således ha en fyrrummare för att inte räknas som trångbodd.”

• Rapporten som nämns i artikeln heter ”Var finns rum för våra barn”.

MELLANMÅL. Sitto Buyuksal och Sukran Sarkali tar fram bullar och mjölk till sina yngsta söner. Sitto har under flera år sökt större lägenhet, utan resultat.

”Vi behöver ett rum till – men ingen vill byta med oss”

I vardagsrummet står två lådor med leksaker. Det är här David får vara med sina kamrater, för han har inget eget rum. Fem år gammal sover han fortfarande hos föräldrarna.

– JAG TRODDE ATT det skulle vara lättare att byta lägenhet, säger Sitto Buyuksal. Vi behöver ett rum till, men ingen vill byta med oss. Vår fyra är stor, så det är samma yta och samma hyra som en femma.

Det har gått fem år sedan familjen flyttade till lägenheten på Smyckegården. Sitto har varit med på Boplats Göteborg, och hon har satt upp lappar överallt.

Men hittills helt utan resultat.

– Det finns ingen kö. Jag vet att det finns större lägenheter, och vi har råd. Men vi hittar inget. Att köpa hus är inget alternativ, vi vill bo i lägenhet.

Sitto vet familjer där ingen har arbete, som ändå lyckats hitta större lägenhet.

– De har kontakter, de känner folk. Ibland känns det som att jag jobbar i onödan.

Både Sitto, hennes man och deras dotter arbetar i familjens lunchrestaurang. Sonen är anställd på en annan. De vuxna barnen är 19 och 23 år gamla, så varför flyttar de inte hemifrån?

– De vill inte flytta, säger Sitto. Och jag kan inte tvinga dem.

– Det är en kulturell skillnad, säger Sukran Sarkali, förtroendevald i Hyresgästföreningen och god vän till Sitto.

– De flyttar hemifrån när de själva ska bilda familj.

Sukran berättar att hon känner många familjer som är trångbodda. Men de vill inte bli intervjuade. De har inte råd med större bostad, och de skäms.

– Men Sitto har råd. Och David är i behov av ett eget rum. Nästa år börjar han förskolan, och behöver både få leka och sova i lugn och ro.

”Hur får de vardagen att gå ihop?”

Vi brukade mötas i tvättstugan. Sofia hade alltid maskin med tvätt. Jag undrade hur många de bodde tillsammans.

– Vi är nio, sa Sofia.

– Oj! Hur går det?

– Det får gå ...

Sofia och hennes man, svägerskan och hennes man. Och fem barn. De äldsta i övre tonåren, det yngsta hade just lärt sig gå. Barnet sken som en sol när hon hjälpte Sofia att köra vagnen med den rena tvätten.

Barnen var väluppfostrade och alltid glada. Genom de välputsade fönstren såg jag in i det prydliga hemmet. Och undrade: Hur bär de sig åt? Hur får de vardagen att gå ihop?

Jag söker upp Sofia för att fråga om jag får göra en intervju. Hon visar mig in i familjens fyrrummare. Väggen mellan vardagsrum och matsal är borttagen, så i praktiken bor de i tre rum och kök.

Svägerskan berättar hur hon blev av med sitt förstahandskontrakt. Sofia hjälper till när hon inte hittar de rätta orden:

– Det var ett missförstånd med socialsekreteraren. Jag trodde att hon betalade hyran. Men den förblev obetald en månad. En månad!

Från ett av sovrummen hörs ett spädbarn gråta. Nu är de tio. Men de vill inte vara med i tidningen, så jag går därifrån med mina frågor obesvarade: Hur bär de sig åt? Hur får de vardagen att gå ihop?

Karin Storm

Fotnot: Sofia heter något annat.

SAMBOS I MAJORNA:

Skavsår på 28 m²

28 kvadratmeter, inklusive balkong. När MiMi Pohlman och Jonas Arvidsson flyttade ihop i Majorna kändes inte lägenhetens småskalighet som ett så stort problem.

Text KATARINA S HALLINGBERG
Foto ERIK YNGVESSON

– **JAG ÖVERSKATTADE** nog ytan lite, ler Jonas Arvidsson.

Visst funkar det, tycker de, när vi knappt ett halvår senare sitter i den del av bostaden som är kök.

– Men vi har lite för mycket saker, konstaterar MiMi Pohlman med en blick på den överfulla diskbänken.

Att tänka en extra gång innan man köper något och att inte bjuda hem mer än ett par personer åt gången är något de fått lära sig. Jonas har ett sekundärlager hemma hos föräldrarna i Backa och MiMi, som går en skapandekurs, packar alltid undan sina projekt när hon jobbat färdigt.

VAD KRÄVS DÅ för att inte få skavsår, framförallt i relationen? Ja, förstås att man gillar varandra.

– Och respekterar varandra! Man har ju inget eget utrymme med bara ett rum, säger MiMi

Ett sätt är att maximera utrymmet genom sofistikerade hyllsystem och fiffiga förvaringar. Den stora loftsängen, som skapat ett minivardagsrum inunder för soffa och tv, är ett exempel.

– Men jag skulle gärna ha mer plats för mina kameror och elprylar, suckar Jonas och sammanfattar:

– Det är billigt och funkar bra medan man studerar – men kanske inte i längden.

KVÄLLSSOL. MiMi Pohlman och Jonas Arvidsson blickar ut från sin etta i Majorna.

Dags att gå en kurs!

Nyfiken på hur du kan vara aktiv i Hyresgästföreningen? (Temadag)

För dig som vill veta mer om hur det är att jobba som förtroendevald i en styrelse och som ännu inte har några styrelseuppdrag.

Kursansvarig: Monica Bogren, Anja Lemchen och Monica Nilsson, Hyresgästföreningen.

För vem: Medlem som inte har styrelseuppdrag

Datum: 27 november 09.30–16.00

Plats: Novotel, Klippan 1, Göteborg

Sista anmälan: Mån 15 november

Anmäl dig till: Kerstin Berglund på telefon 031–704 50 29 eller e-post kerstin.berglund@hyresgastforeningen.se

Postadress: Hyresgästföreningen Region Västra Sverige, Box 7304, 402 36 Göteborg

Bra att veta om utbildningar

- Alla utbildningar är kostnadsfria.
- Alla utbildningar hålls i lokaler anpassade för funktionshindrade.

Kursansvarig. Monica Bogren.

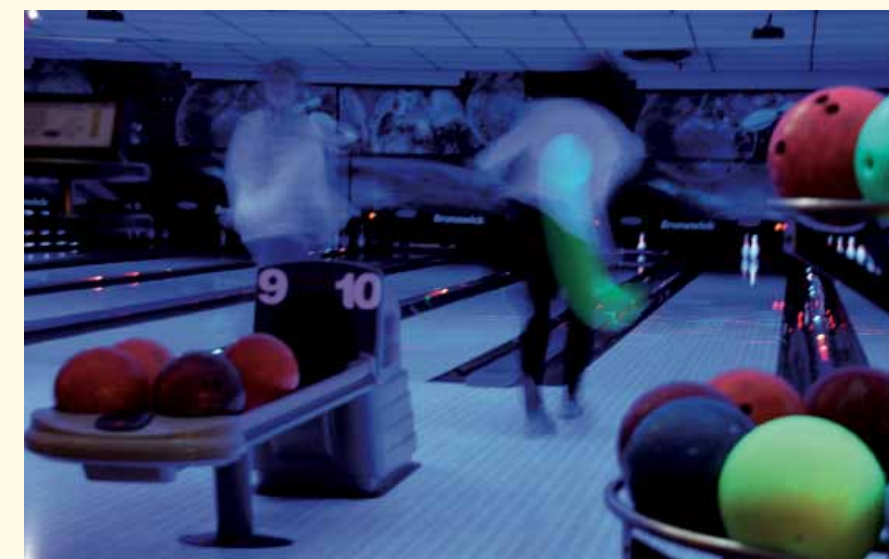

Foto HANS RYDMAN

Medlemsfröman. Testa discobowling på Bowers i Backa.

Utnyttja dina lokala rabatter

Tävla och ha kul på Bowers i Backa i Göteborg. Eller välj någon annan av våra populära regionala medlemsförmåner.

Som medlem i Hyresgästföreningen får du medlemserbjudanden på till exempel försäkringar, biobiljetter, böcker, färg, tapeter och mycket annat som gäller i hela Sverige.

Biobiljetterna beställer du sedan den 1 september hos Hyresgästföreningen Plus AB, plusgiro 29 71 68–7. Sätt in beloppet för önskat antal biljetter och

ange namn, adress och medlemsnummer. Du kan maximalt köpa tio biljetter åt gången. Biljetterna gäller på SF Bio och kostar 69 kronor.

Du får även lokala erbjudanden hos en mängd olika företag. Det är allt från sport, glasögon, taxi, bilvård, blommor och hälsoprodukter.

Dina förmåner kan ändras under året men du hittar alltid senaste nytt på www.hyresgastforeningen.se

För att använda dina förmåner behöver du ditt medlemskort – stoppa det i plånboken och ha med det överallt.

Följ med Södra Bohuslän till Vadstena slott

Lördagen den 27 november arrangerar Södra Bohuslän den traditionella julresan för sina medlemmar. Resan går denna gång till Vadstena slott.

Program och restider:

07.00: Stenungsunds torg
07.30: Kungälv's busstation
07.45: Nödinge torg
07.55: Nol gamla Pias kiosk
08.05: Alafors kiosken
08.20: Älvängens Center
Ca 10.00–10.30: Stannar för kaffe och fralla på Västgötarasta i Strängered.

12.30: Framme vid Vadstena slotts julmarknad.

15.30: Intar gemensam jultallrik med dryck och kaffe på restaurang Wasa. Ca 17.00: Avresa från Vadstena. På hemvägen stannar vi på Västgötarasta i Strängered. Där går det bra och stäcka på benen och köpa något om så önskas. Ca 22.10: Åter i Stenungsund.

Pris: 300 kronor för resa inklusive förmiddagskaffe, jultallrik och dryck.

Beställning: Ring 0708–79 41 63 den 15 november mellan 11–13.

”Mer flexibilitet och valfrihet – så vill vi utveckla hyresrätten”

Sverige är ganska unikt i världen genom att kunna erbjuda ett bra boende för alla till en rimlig kostnad. Men den grund vi står på är ingen självklarhet – den kan både försämrats och förbättras. För att hyresrätten ska kunna fortsätta att existera med hög kvalitet är det nödvändigt att den också får möjlighet att utvecklas.

Till att börja med måste hyresrätten ha likvärdiga ekonomiska villkor jämfört med andra boendeformer, för så är inte fallet i dag. En annan viktig fråga är att hyresgästen ska kunna vara med och påverka sitt boende. Med detta menar jag lägenheten, gemensamma lokaler och den närmaste omgivningen. Det finns former för detta redan i dag men valfriheten behöver utvecklas ytterligare.

JAG MENAR INTE att hyresrätten ska bli som en bostadsrätt eller äganderätt, men i dag har hyresgästerna alldeles för få möjligheter att påverka innehållet i sin lägenhet. Vare sig man vill ha andra skåpluckor, ny spis eller badkar så är systemet som hanterar detta alldeles för stelt och gammalmodigt. Hyresgästföreningen och fastighetsägarna måste tillsammans hitta system för enklare lösningar utan att det skapar för stora merkostnader.

EN ANNAN VIKTIG del av hyresboendet som behöver utvecklas är utbudet av olika slags boendeformer. I dag är drygt hälften av alla hyresgäster ensamstående och det är realistiskt att tro att vi i framtiden kommer att vara ännu fler människor som önskar olika slags stöd och ser-

vice i boendet. Vi ser också ett ökat intresse för gemensamma boenden, till exempel kollektiv, bogemenskaper och kooperativ. Detta visar att vi måste vara uppmärksamma på hur omvärlden förändras – och hur människornas behov förändras.

VI MÅSTE TÄNKA mer flexibelt kring olika slags modeller av uthyrning – kanske i högre utsträckning tillåta blockuthyrning av lägenheter till olika slags föreningar. Men branschen behöver också tänka i nya banor kring lägenheternas och husens utformning. I dag bygger vi fortfarande alldeles för traditionellt och utgår från kärnfamiljens behov, trots att hushållens sammansättningar förändrats rejält sedan 1970-talet. Det är även viktigt att vi försöker hitta nya lösningar inom den befintliga bebyggelsen. Därför tycker jag att det är väldigt positivt att Bostadsbolaget har omvandlat två hus i Majorna till ett livsstilsboende.

Jag förstår att det kan vara problematiskt att genomföra stora ombyggnationer i gamla hus. Bostadsbolaget har behållit husen men förändrat innehållet – efter att ha frågat hyresgästerna vad de ville ha.

NÄR DET GÄLLER ungdomsbostäder har det funnits mer påhittighet att hitta olika nya lösningar och modeller. Men det finns andra sätt att bygga billigare än att göra avkall på kvaliteten. Hela byggbranschen behöver sättas under press för att se över sina kostnader. För att hyresrätten ska kunna överleva som boendeform är det viktigt att vi fortsätter att bygga med hög kvalitet till ett bra pris och samtidigt titta på hur vi kan införa olika former av service.

MARIANNE FAGBERG
Regionchef Hyresgästföreningen
Region Västra Sverige

